

Cyd-Bwyllgor Anghenion Addysgol Arbennig

Cofnodion y cyfarfod a gynhaliwyd ar 10 Rhagfyr, 2013

YN BRESENNOL: Cynghorydd Gwilym O Jones (Cyngor Sir Ynys Môn) (Cadeirydd)
Cynghorydd Caerwyn Roberts (Cyngor Gwynedd)(Is-Gadeirydd)

Cyngor Gwynedd

Cynghorwyr Beth Lawton, Peter Read, Eirwyn Williams

Cyngor Sir Ynys Môn

Cynghorwyr Jeff Evans, Derlwyn Hughes, R.Llewelyn Jones

Yr Eglwys

Mr Rheinallt Thomas (Eglwysi Rhyddion)

WRTH LAW: Mr Gareth Payne (Prif Seicolegydd Addysgol)
Mr Dewi Jones (Pennaeth Addysg Cyngor Gwynedd)
Dr Gwynne Jones (Cyfarwyddwr Dysgu Gydol Oes Cyngor Sir Ynys Môn)
Mrs Mair Read (Swyddog Addysg AAA Ynys Môn)
Mrs Kathy Bell (Uwch Gyfrifydd Addysg Cyngor Gwynedd)
Ann Holmes (Swyddog Pwyllgor)

YMDDIHEURIADAU: Councillor Annwen Hughes, Cynghorydd Trefor Lloyd Hughes, Councillor Elin Walker Jones, Cynghorydd R. Meirion Jones a Councillor Gareth Thomas

---

1 DATGANIAD O DDIDDORDEB

Ni dderbyniwyd unrhyw ddatganiad o ddiddordeb.

2 COFNODION CYFARFOD 20 MEDI, 2013

Cyflwynwyd cofnodion cyfarfod blaenorol y Cyd-Bwyllgor a gynhaliwyd ar 20 Medi, 2013, ac fe'u cadarnhawyd fel rhai cywir.

3 UNED DDARPARU AAA

3.1 Cyflwynwyd adroddiad y Prif Seicolegydd Addysg yn amlinellu gweithgareddau'r Uned Ddarparu AAA yn ystod tymor yr Haf, 2013.

Cyfeiriodd y Prif Seicolegydd Addysg at y prif ystyriaethau'n codi o'r adroddiad fel a ganlyn –

- Newidiadau ymhlith staff sy'n gyfrifol am weinyddu prosesau asesu ac adolygu'r trefniadau a wnaed i gyflenwi'r gwaith. Nodir y penodwyd i swydd yr Uwch Swyddog Gweinyddol am gyfnod secondiad deilydd parhaol y swydd.
- Parthed y Gwasanaeth Athrawon Arbenigol cafwyd trafodaethau ar ddechrau'r tymor i ystyried cyflogi athrawon newydd am ei bod yn ymddangos nad oedd modd cwrdd ag anghenion y cyfan o'r plant ar sail maint y tîm presennol a hefyd oherwydd bod nifer o'r athrawon yn agosáu at oed ymddeoliad. Cynhaliwyd ymarferiad ym mis Mai a ddangosodd pa mor anodd ydyw i'r athrawon sicrhau eu bod yn cwrdd ag anghenion addysgol yr holl blant. Er enghraifft, mae'r nifer o blant sy'n hysbys i'r Gwasanaeth Iaith a Chyfathrebu yn golygu byddai gofyn i athrawes llawn amser yn y

maes weithio gyda 376 o blant yn flynyddol ac yn gyffelyb, byddai angen i athrawes yn y gwasanaeth anawsterau meddygol/corfforol ymwneud â 202 o blant yn flynyddol. Er nad yw'r niferoedd cyfuwch yn y gwasanaethau Clyw a Golwg, mae yna leiafrif pwysig o blant sydd angen mewnbwn arbenigol wythnosol gan athrawes i ddatblygu eu sgiliau arwyddo a Braille. Oherwydd yr anawsterau wrth recriwtio athrawon cymwys Cymraeg, yn hanesyddol mabwysidawyd trefn o gyflogi athrawon dan hyfforddiant gan drefnu iddynt wedyn fynychu cyrsiau hyfforddiant tra mewn cyflogaeth.

- Bod patrwm tebyg i'w weld yn y Gwasanaeth Seicoleg Addysg gyda'r gwasanaeth yn rhedeg yn ystod tymor yr Haf gyda nifer sylweddol yn llai o seicolegwyr. Llwyddwyd i gynnig gwasanaeth i bob ysgol ond bu raid lleihau ar nifer yr ymweliadau a gynhaliwyd. O ganlyniad roedd yn siomedig ond nid yn annisgwyl na chafwyd ymateb mor ffafriol â'r llynedd i gwestiynau'r holiadur ansawdd a gylchredwyd i'r ysgolion yn ôl yr arfer. Bu i 78% ddatgan eu bod yn fodlon neu'n falch o'r gwasanaeth a dderbyniwyd o gymharu ag 85% y llynedd ac 83% yn y blynyddoedd cynt. Roedd nifer yr ysgolion wedi sgorio'r gwasanaeth yn is ar y sail nad oeddent yn gweld y seicolegydd mor aml ac nid oherwydd unrhyw anfodlonrwydd gyda safon y gwaith. Roedd 46% o'r ysgolion yn hapus gyda maint yr amser a ddynodwyd iddynt. Yng ngoleuni'r adborth hwn hysbysebwyd am seicolegwyr newydd am yr ail dro ond eto, ni chafwyd yr un cais gan seicolegydd cymwys gyda'r gallu i siarad Cymraeg. Dros y blynyddoedd, mae'r gwasanaeth wedi cyflogi seicolegwyr dan hyfforddiant ac wedi trefnu iddynt fynd ar gyrsiau wedyn. Ar hyn o bryd mae 7 o'r 9 seicolegydd o fewn y gwasanaeth yn seicolegwyr dan hyfforddiant. Cyflogwyd tair seicolegwraig gynorthwyol ar ddiwedd y tymor er mwyn lleihau'r baich a gyda golwg arnynt fynychu cyrsiau hyfforddiant o Fedi, 2014. Mae dwy ohnynt wedi dechrau gweithio i'r Gwasanaeth Seicoleg Addysgol a disgwylir bydd y trydydd yn dechrau yn Ionawr, 2014.

3.2 Cyflwynwyd gohebiaeth yr arfaethir ei fonfod at Aelod Cynulliad Ynys Môn ac Aelod Seneddol Ynys Môn i ymorol eu cymorth a'u cefnogaeth i fynd i'r afael â'r anawsterau trefnu hyfforddiant i seicolegwyr addysg yng Nghymru sydd ag oblygiadau wedyn i'r drefn recriwtio Seicolegwyr Addysg cymwysiedig Cymraeg a hefyd i ddarpariaeth gwasanaeth seicoleg addysg dwyieithog yn yr ysgolion.

Ystyriodd yr Aelodau y wybodaeth a gyflwynwyd trwy'r adroddiad a'r ohebiaeth ac yn y drafodaeth ddilynol bu iddynt godi'r materion canlynol arni –

- Cyfeiriwyd at y nifer uchel o blant yr oedd yna ddisgwyl i athrawes arbenigol laith a Chyfathrebu ymwneud â hwy'n flynyddol a gofynnwyd sut yr oedd y ddwy sir yn cymharu â siroedd eraill yn hyn o beth. At hynny holwyd beth oedd y drefn ar gyfer hyfforddi rhieni sydd angen datblygu eu sgiliau arwyddo.
- O ystyried yr anawsterau mewn perthynas â recriwtio Seicolegwyr Addysg cymwysiedig sydd hefyd yn siaradwyr Cymraeg, awgrymwyd bod lle i ystyried cyflogi seicolegwyr Saesneg eu hiaith gyntaf a bod ganddynt hwy ofalaeth am ardaloedd megis Caerdybi lle nad yw'r Gymraeg yn hanfodol. Gan ei bod yn ymddangos bod 54% o'r ysgolion yn anfodlon gyda lefel y ddarpariaeth, dywedwyd ei fod yn gonsyrn nad yw plant efallai yn derbyn y lefel o gefnogaeth maent ei angen a'i fod yn ymarferol felly i gyflogi seicolegwyr Saesneg a rhoi pob anogaeth iddynt ddysgu Cymraeg.
- Gofynnwyd a oedd pobl ifanc y ddwy sir yn ddigon ymwybodol o seicoleg addysg fel llwybr gyrfaol ac awgrymwyd bod lle i wneud mwy i hyrwyddo'r maes ac i godi ei broffil mewn nosweithiau a sesiynau gyrfaedd mewn ysgolion.
- Cyfeiriwyd at y ffaith bod nifer o fyfyrwyr yn dilyn cwrs Seicoleg ym Mhrifysgol Bangor ai fod yn bwnc poblogaidd. Gofynnwyd a oedd yna gyswllt rhyngddynt a'r Gwasanaeth Seicoleg Addysg o ran y posibilrwydd o ddarparu profiad gwaith ôl-gymhwysio.
- Awgrymwyd bod yna lunio dadansoddiad o'r bwlch rhwng y ddarpariaeth seicoleg addysg bresennol a'r ddarpariaeth sydd ei hangen a bod yna geisio agor deialog gyda cholegau yn Lloegr sy'n darparu cyrsiau proffesiynol i lacio'r gofyn bod darpar-seicolegwyr sydd wedi'u hyfforddi yn Lloegr yn ymgymryd â phrofiad gwaith mewn awdurdodau addysg neu mewn ysgolion yn Lloegr.
- Gofynnwyd a fyddai'n bosib ceisio ffyrdd amgen o ddatrys y broblem hyfforddi a recriwtio trwy ddefnydd o'r balansau.

Mewn ymateb i'r pwyntiau a godwyd, eglurodd y Swyddogion y sefyllfa fel a ganlyn –

- Bod gan seicolegwyr eu llwyth gwaith penodol ac o edrych ar anghenion ardal Caerdybi, tybir nad oes digon o alw i gyfiawnhau swydd llawn amser gogyfer yr ardal honno. Byddai hefyd yn golygu y byddai gweddill y seicolegwyr yn ysgwyddo mwy o'r baich.

- O safbwynt hyfforddi rhieni mewn iaith arwyddo, mae'r rhan fwyaf o rieni wedi cychwyn ar y broses cyn bod eu plant yn dechrau'r ysgol ac ychydig iawn sy'n gyfan gwbl ddibynnol ar arwyddo. Mae cefnogi plentyn hollol fyddar yn gofyn am gryn adnoddau tu allan i'r cwricwlwm.
- Mae trefn wedi bodoli lle mae yna waith ar y cyd arloesol yn digwydd rhwng Athrawon Arbenigol Iaith a Lleferydd a Therapyddion iaith o ran darparu hyfforddiant i gymorthyddion i ddeall cyflyrrau ac anhwylderau iaith er mwyn rhoi rhaglen waith at ei gilydd. Ar ôl cyfnod o gyd-weithio buddiol a buddsoddi mewn hyfforddiant cyrhaeddwyd sefyllfa bellach lle nad oes rhagor o adnoddau hyfforddi gan y Gwasanaeth Iechyd ac mae yna frwydro dros ddiogelu'r ffordd hon o weithio. Y ddelfryd oedd ymledu'r cyd-weithio ond y risg yn yr hinsawdd sydd ohoni yw y bydd yna grebachu ar hynny.
- Cadarnheir bod yna 1.3 therapydd iaith a lleferydd yn gweithio gydag ysgolion cynradd Ynys Môn ar hyn o bryd.
- Parthed yr awgrym o ddefnyddio Seicolegwyr Addysg Saesneg lle mae'n bosibl, dywedwyd bod gwaith y Seicolegwyr yn ehangach na gweithio gyda phlant a'i fod yn golygu gweithio gyda'r athrawon gan fwyaf mewn mewn amgylchfyd yn yr ysgolion lle mae'r ethos yn bennaf Gymraeg. Felly mae yna ofynion Cymraeg pendant ynghlwm wrth y gwaith. Ceisir rhoi pob cyfle i Seicolegwyr di-Gymraeg ddatblygu a gloywi eu Cymraeg.

Penderfynwyd –

- **Derbyn yr adroddiad tymhorol a nodi ei gynnwys.**
- **Bod yr ohebiaeth parthed yr anawsterau trefnu hyfforddiant i Seicolegwyr Addysg yng Nghymru yn cael ei hanfon at Aelodau Seneddol Ynys Môn a Gwynedd ynghyd ag Aelodau Cynulliad Ynys Môn a Gwynedd.**

4 ADOLYGIAD CYLLIDEB 2013/14

Cyflwynwyd er ystyriaeth y Cyd-Bwyllgor, adroddiad gan Bennaeth Gwasanaeth Cyllid Cyngor Gwynedd yn ymgorffori cyllideb 2013/14.

Amlinellodd Uwch Gyfrifydd Addysg Cyngor Gwynedd y sefyllfa fel a ganlyn –

- Bod cyllideb 2013/14 yn ymgorffori costau cytundebau cyflogi, incrementau cyflog, addasiad yswiriant gwladol a chwyddiant ar y gyllideb am 2013/14. Mae cyfraniad Awdurdodau Gwynedd ac Ynys Môn wedi cynyddu 1.2%.
- Bod sefydliad staffio gyfredol y Cyd-Bwyllgor yn cael ei nodi isod :

Nifer cymareb llawn amser:

- 8.1 seicolegwyr
- 7.6 athrawon cynhaliol
- 6.4 staff gweinyddol

Bod nifer o swyddi wedi bod yn wag yn ystod y flwyddyn ynghyd ag absenoldebau mamolaeth Bu anhawster darganfod staff cyflenwol. Mae'r sefyllfa hon wedi arwain at amcangyfrif o danwariant sylweddol yng nghyfrifon y Cyd-Bwyllgor eleni wedi'i ddioli rhwng y tri tîm staff fel a ganlyn –

- Seicolegwyr £99,950
- Athrawon Cynhaliol £24,200
- Staff Gweinyddol £14,050

Cyfanswm £138,200

At hynny, rhagwelir tanwariant o oddeutu £4,520 ar gostau hyfforddi yn ddibynnol ar argaeledd cyrsiau cyn diwedd Mawrth, 2014.

- Amcangyfrifir y bydd yna orwariant o oddeutu £1,700 o dan bennawd post a lleihad o oddeutu £5,890 yn yr incwm mae'r Cyd-Bwyllgor yn ei gynhyrchu trwy ddarparu hyfforddiant a gwerthu cyhoeddiadau i ysgolion a'r Awdurdodau.
- Gyda'i gilydd golyga hyn amcangyfrif o danwariant gwerth oddeutu £135,000 yng nghyfrifon y flwyddyn ariannol gyfredol. Ar ôl ychwanegu hynny at y balansau diwygiedig sy'n cario drosodd o 2012/13, amcangyfrifir bydd cyfanswm balansau'r Cyd-Bwyllgor oddeutu £300,000 ar ddiwedd blwyddyn ariannol 2013/14 sef bron i 30% o gyllideb y Cyd-Bwyllgor.
- Mae staff y Cyd-Bwyllgor ynghyd â swyddogion o'r ddau awdurdod wedi rhoi trefniadau dros dro mewn lle i atgyfnethu'r lefel staffio ac maent yn parhau i ystyried y defnydd gorau o'r balansau sydd yn weddill er budd plant ac ysgolion Gwynedd ac Ynys Môn.

Dywedodd yr Uwch Gyfrifydd y bydd llenwi'r swyddi gwag yn dod â chostau ychwanegol felly nid yw'n bosibl i'r Cyd-Bwyllgor ymrwymo'i hun i wariant mewn ffordd sy'n ddibynnol ar y balansau.

Ystyriodd yr Aelodau'r Cyd-Bwyllgor y wybodaeth mewn perthynas â'r sefyllfa ariannol. Gwnaed awgrym y gallai rhywfaint o'r tanwariant gael ei ad-dalu i'r ddau awdurdod i fynd yn ôl i gyllideb blwyddyn nesaf.

Dywedodd Pennaeth Addysg Cyngor Gwynedd y byddai o fantais i'r Cyd-Bwyllgor dderbyn dadansoddiad pellach o'r sefyllfa ariannol gan gynnwys y balansau i ddangos beth sy'n gyllid parhaol, y gofynion o ran llenwi swyddi a'r balans ar ôl hynny. Os gwelir bod yna swm o sylwedd yn weddill yna efallai bod yna agoriad i drafod gydag Adran Seicoleg Prifysgol Bangor y posibilrwydd o gefnogi pobl ifanc yn eu cyrsiau gyda golwg ar iddynt ystyried ymrwymo i'r ardal. Pwysleisiodd bod yma gyfle i'r Cyd-Bwyllgor fod yn rhagweithiol yn enwedig ym meysydd seicolegwyr addysg a'r athrawon arbenigol ac i edrych ar ddulliau recriwtio gwahanol yn y meysydd hyn a gweithredu mewn ffordd amgenach na hysbysebu yn unig. Dywedodd y Swyddog ei fod yn hollbwysig i'r Cyd-Bwyllgor fel cam cyntaf ddeall yn well beth sydd ganddo i'w gynnig. Mae'n rhaid archwilio opsiynau i ddenu pobl ifanc i'r proffesiwn er mwyn cynnal y gwasanaeth ac i wneud hynny mae'n rhaid bod mewn sefyllfa i egluro iddynt pa fath o gefnogaeth sydd ar gael a hynny ar sail gwybodaeth gadarn o beth sy'n gyllidol bosib.

Ategodd Cyfarwyddwr Dysgu Gydol Oes Cyngor Sir Ynys Môn y sylwadau uchod a dywedodd bod yn rhaid yn gyntaf ddatrys y sefyllfa lle bo gofyn i ddarpar seicolegwyr sy'n dilyn cyrsiau seicoleg yn Lloegr weithio wedyn fel seicolegwyr addysg mewn awdurdod addysg neu ysgolion yn Lloegr. Awgrymodd hefyd bod lle i gryfhau proffil seicoleg addysg yn yr ysgolion.

Awgrymodd yr Aelodau bod gofyn cynllunio'n fwiadus o fewn cyllideb y Cyd-Bwyllgor fel bo yna ddarpariaeth yn cael ei hadeiladu yn y gyllideb i'r perwyl hwn fel na bo'n rhaid tynnu ar falansau. Dygwyd sylw at y ffaith na fyddai'r balansau wedi cynyddu i'r fath raddau onibai bod yna swyddi gwag ar y sefydliad. Nodwyd ei bod yn bwysig bod yna ddarpariaeth benodol yn cael ei gwneud yn y gyllideb os cytunir bod yna ffordd amgen o symud ymlaen mewn perthynas â chefnogi a recriwtio darpar seicolegwyr ac athrawon arbenigol.

Atgoffodd yr Uwch Gyfrifydd Addysg y Cyd-Bwyllgor mai arian unwaith ac am byth yw'r balansau.

Penderfynwyd –

- **Cymeradwyo a mabwysiadu'r gyllideb am 2013/14 gan nodi y ceir diweddariad pellach ynglyn â'r sefyllfa parthed defnydd o'r balansau yn y cyfarfod nesaf.**
- **Bod y Cyd-Bwyllgor yn derbyn dadansoddiad o'r balansau i ddangos faint o gyllid sydd ar gael i'w ddefnyddio i hyrwyddo cynlluniau amgen i ddenu seicolegwyr addysg/ athrawon arbenigol i weithio yng Ngwynedd ac Ynys Môn.**

CAM GWEITHREDU: Swyddogion y Cyd-Bwyllgor i ymgynghori i dynnu allan dadansoddiad pellach o'r sefyllfa gyllidol erbyn y cyfarfod nesaf.

5 CYFARFOD NESAF

Nodwyd y byddai cyfarfod nesaf y Cyd-Bwyllgor yn cael ei gynnal yng Nghaernarfon am 10:30 a.m. dydd Gwener, 14 Mawrth, 2014.

Cynghorydd Gwilym O Jones
Chair